

Miljødirektoratet
Postboks 5672 Torgarden
7485 TRONDHEIM

Dato: 14.01.2022
Saksnummer: 20/24290-6
Deres ref.:

Endret dispensasjon til skadefelling av grågås i Nordre Rennesøy fuglefredningsområde i 2020

Idrett og utemiljø viser til deres forespørsel om utfyllende informasjon vedrørende klage fra NOAH på kommunens dispensasjon til skadefelling av grågås samt informasjon om at kommunen har gjort vedtak etter feil forskrift.

Miljødirektoratet ba kommunen om å gjøre en ny vurdering etter nytt regelverk i brev av 23.03.2021. Beklageligvis har vårt svar uteblitt grunnet en uheldig kombinasjon av sykemelding, hjemmekontor og liten kapasitet. Vi beklager dette.

Stavanger kommune, ved kommunalområde Idrett og utemiljø, har delegert forvaltningsmyndighet i verneområder innen kommunen. I den aktuelle saken har Stavanger kommune behandlet søknad om skadefelling av grågås etter feil hjemmelsgrunnlag. Dispensasjonen er hjemlet i *naturmangfoldlovens* § 48 og *forskrift om felling av skadegjørende vilt kapittel II B*. I tillegg er vedtaket vurdert etter *naturmangfoldlovens* §§8-12.

Forskrift om felling av skadegjørende vilt ble opphevet 1. april 2020 og erstattet av *Forskrift om skadefelling, dødt vilt og bruk av vilt i oppdrett, forskning og dyrepark (viltforskriften)*. Stavanger kommune har derfor gjort en ny vurdering og endret sitt vedtak i medhold av forvaltningslovens § 35. Til slutt i vårt brev kommenterer vi påstander i klagen fra NOAH, datert 27.07.2020.

Vedtak

Stavanger kommune opprettholder sitt vedtak om at Dag Galta fikk dispensasjon til å skremme og felle inntil 10 grågjess totalt i Nordre Rennesøy fuglefredningsområde, fra 26.juli til 15. august 2020. Dette gjelder alle landbrukseiendommer i verneområdet, men tillatelsen administreres av Dag Galta.

Dispensasjon til skadefelling i fuglefredningsområdet med vilkår gis etter *naturmangfoldlovens* §48. Søknaden om dispensasjon er vurdert etter §48 siden *forskrift om fredning for Nordre Rennesøy fuglefredningsområde §§ III, IV-2* ikke åpner for dette. Ytterligere gis det skadefellingsløyve i medhold av *viltforskriften* kap. II B. etter vurderinger i *naturmangfoldlovens* §§8-12.

Følgende vilkår er knyttet til dispensasjon og skadefelling:

1. Dispensasjonen for å skremme og felle grågås gjelder bare på dyrka innmark.

2. Dispensasjonen gjelder fra 26. juli 2020 og til og med 15. august 2020. Det er bare lov å felle inntil 4 gjess totalt i verneområdet hver uke, samlet total er 10.
3. Det skal ikke felles grågås når andre fugler går i flokkene, for å minske forstyrningen av annet fugleliv.
4. Felling kan bare utføres av grunneier eller en som er spesielt utpekt. Alle som utøver skadefelling, skal kjenne vilkåra godt og vite hvor grensene for verneområdet går.
5. Døde fugler skal, av etiske grunner ikke henges opp til skremse i området.
6. Rapport om felte gjess og hvordan tiltaket har virket skal sendes til Stavanger kommune innen 30. september 2020.

Hjemmel

Nordre Rennesøy fuglefredningsområde ble opprettet 7. mai 1982 med formål om «... å bevare områdets fugleliv og fuglenes livsmiljø ...». Etter verneforskriftens kapittel IV punkt 2 er alle pattedyr og fugler fredet «... Fugler, herunder deres reir og egg, er fredet mot enhver form for skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelser som ikke følger av tiltak i medhold av punktene VI-VIII. Jakt, fangst og bruk av skytevåpen er forbudt ...». Verneforskriften åpner ikke for uttak av skadegjørende grågås. Saken er derfor vurdert etter den generelle dispensasjonshjemmelen i *naturmangfoldlovens* (NML) § 48.

Etter NML § 48 kan forvaltningen gjøre unntak fra verneforskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og når det ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Begge vilkårene må oppfylles for å kunne gi dispensasjon. I tillegg må presedensvirkningen av tiltaket vurderes, jf til *Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter* (Miljødirektoratet M106-2014), der kapittel 7 gir føringer for dispensasjonsbehandling etter § 48.

Søknad om skadefelling vurderes nå etter den nye *Forskrift om skadefelling, dødt vilt og bruk av vilt i oppdrett, forskning og dyrepark (viltsforskriften)* gjeldende fra 1. april 2020. Kommunen har etter viltsforskriften kap. 3.6 myndighet til å gi løyve til skadefelling av grågås som gjør skade av vesentlig økonomisk betydning. Forskriften stiller krav om at skadeforebyggende tiltak i rimelig utstrekning er gjennomført, uttaket rettes mot skadegjørende individ og er egnet til å begrense skaden. Videre skal uttaket ikke true bestandens evne til å overleve.

Vurdering etter naturmangfoldloven §§ 8-12 og §48:

Kunnskapsgrunnlaget (NML § 8)

Fuglefredningsområdet omfatter sjølinjen på nordvestsiden av Rennesøy, fra Sørbø til Djuphammar vest for Mortavika, samt omkringliggende holmer og skjær og sjøarealer i en avstand fra ca. 1 km fra land. I tillegg er Vollholmen et eget naturreservat inne i verneområdet. Kunnskapsgrunnlaget om området er godt. Området har flere store naturverdier knyttet til fugleliv, planteliv og landskap. I verneområdet er det flere grunne bukter og vikar som er særlig viktig for fugl på trekk og overvintring av vadefugl, gressender, dykkender, dykkere og lom. Vollholmen naturreservat har tradisjonelt vært en hekkeplass for sjøfugl, men de seinere årene har det ikke vært registrert hekking på øya. Som hekke- og oppvekstområde er det grågås og vadefugl som dominerer. Ytterligere er det flere sjeldne karplanter og vegetasjonstyper innenfor verneområdet.

Grågås dominerer nå antallsmessig bruken av området om våren, sommeren og høsten. Arten har hatt en betydelig vekst i Ryfylke etter år 2000, og en finner både hekkende og ikke-hekkende mytebestander. Telling av hekkende gjess i Rennesøy og Finnøy kommuner har avdekket Vignesholmane som det viktigste hekkeområdet for gjess. I 2014 ble 70 av totalt 100 reir funnet i dette området. I tillegg er det en stor bestand av ikke-hekkende grågjess i Ryfylke-bassenget som i 2013 ble registrert til minst 650 individ. Tall fra undersøkelser i 2017, 2016 og 2015 viser at antall ikke-hekkende individ kan ha økt betydelig. Ved opprettelsen av verneområdet var arten fåtallig. Skadebeite på gressavling

av grågås var derfor ikke tema under verneprosessen (tidlig på 80-tallet) og er heller ikke tatt inn i verneforskriften.

Beiteskadene på de aktuelle eiendommene inne i verneområdet har vært tema i flere år. Det har blitt gitt dispensasjoner til skadefelling flere ganger tidligere. Tidligere Rennesøy kommune har utarbeidet en egen forvaltningsplan for grågås som er gjeldene frem til 2021. Gjennom befarings- og dialog med grunneiere har landbrukssjefen i kommunen vurdert det som sannsynlig at beiteskadene fører til en betydelig avlingsnedgang. Idrett og utemiljø, tidligere Park og vei, er godt kjent med at bestanden av grågås i området er stor på vår og sommer, og stiller seg bak landbrukssjefen sin vurdering at beiteskadene har økonomiske konsekvenser for gårdbrukerne.

Produksjon av gress er en viktig faktor for landbruket i området, og store flokker med grågås kan skade avlingen. Erfaring viser at skremmetiltak kombinert med skadefelling av et fåtall fugler over tid vil redusere skadeomfanget. Se tidligere omtale av samme tema under vurdering etter viltforskriften.

Føre-var-prinsippet (NML § 9)

Grågås er en art som har hatt stor bestandsvekst både lokalt og nasjonalt de siste årene. Skremming og felling av noen få individ innen et avgrenset område vil ha liten påvirkning på bestanden. Skadefelling er ikke ment å være bestandsregulerende, men det skal fungere som et skremmetiltak for å hindre beiteskader.

Det kan være problematisk å skyte innenfor et fuglefredningsområde om sommeren fordi skytingen også kan skremme andre arter. Ut fra føre-var-prinsippet vil det derfor kun tillates å felle grågås på dyrket mark fra og med 26. juli, og når det ikke er andre arter i eller ved gåseflokkene. Vi kan ikke se at en slik tillatelse vil gi uheldig presedensvirkning, fordi det er strenge vilkår knyttet til dispensasjonen og siden det ikke er verneområder med tilsvarende problemstilling i regionen.

Økosystemtilnærming og samlet belastning (NML § 10)

Verneområdet ligger i et intensivt drevet landbruksområde, tett ved E39 der det er mye motorisert ferdsel. Vi kan ikke se at det er grunn til å frykte at en begrenset tillatelse til skadefelling vil gi en økt belastning på verneområdet jf. § 10. En dispensasjon til å felle et fåtall gjess vil etter vår vurdering ikke kunne utløse en totalbelastning på området for øvrig. Andre arter vil i liten grad bli påvirket og felling av noen få fugler anses ikke som skadelig for verken grågåsbestanden eller fuglelivet ellers.

Samtidig finner vi ikke tilstrekkelig grunnlag til å utvide omsøkt tidspunkt for skadefelling i reservatet, slik det søkes om. Skadefelling i forkant av allerede innført tidligjakt i kommunen (fra 26.07), vil etter vårt syn ikke være forsvarlig i forhold til hekke- og oppvekstperioden, og utfordringer med rettet uttak av ikke-hekkende gjess. Likeså vil skadefelling etter 15.08 ha mer karakter av regulær jakt, i en periode av året der grasslått vanligvis er avsluttet og skadeomfanget tross alt er mer begrenset. Samla sett vil slik utviding innebære en for stor samlet belastning, og være prinsipielt uheldig i forhold til formålet med vernet.

Skremming og sporadisk bruk av våpen på riktig vis og strengt avgrenset i tid og omfang, er en akseptabel metode som gir små og ikke-varige miljøskader jf. § 12 i *naturmangfoldsloven*. § 11 om kostnader ved miljøforringelse kommer ikke til anvendelse i denne saken.

Dispensasjon fra vernevedtak (NML § 48):

Stavanger kommune mener at en dispensasjon innenfor gitte vilkår ikke vil stride mot verneformålet. Det er kun snakk om et fåtall fellinger for å avverge skade på dyrket mark som ikke vil påføre annet fugleliv nevneverdig forstyrrelse. På vernetidspunkt (i 1092) var grågås en fåtallig forekommende art i området. Skadebeiting av grågås var ukjent, og har

kommet etter verneforskriften ble fastsatt. Dette har derfor ikke blitt vurdert som et problem før 20 år etter området var vernet.

En dispensasjon etter NML § 48 vil ikke påvirke øvrige verneverdier nevneverdig. Formålet med verneområdet er å bevare området fugleliv og fuglenes livsmiljø, samt alle plantesamfunn og dyrearter som naturlig er knyttet til reservatene. Det er et rikt arts mangfold tilknyttet verneområdet, og skadefelling av inntil 10 grågjess på strenge vilkår over 14 dager for å hindre omfattende skade på landbruket vurderes til å ikke påvirke verneverdiene nevneverdig. Andre fuglearter blir ikke berørt siden disse i liten grad oppholder seg på dyrket mark. Videre er det en forutsetning at skyting kun skal skje når grågås er alene uten andre arter i nærheten. Ytterligere er hekketiden over for de fleste fuglearter. Oppsummert så vil verneverdiene bli svært lite påvirket gitt de forutsetninger som er lagt til grunn.

En dispensasjon etter denne paragraf skal vurdere verneområdets betydning i forhold til det samlede nettverk av verneområder. Nordre Rennesøy fuglefredningsområde inngår i et nettverk med Kvitsøy fuglefredningsområde, Vignesholmane fuglefredning og mange sjøfuglreservat. Sjøfuglene veksler mellom disse områdene i sitt leveområde, og områdene inngår derfor i et stort geografisk nettverk av økologiske funksjonsområder. En avgrenset dispensasjon til skadefelling på Nordre Rennesøy fuglefredningsområde vil ikke ha nevneverdig betydning for dette økosystemet.

Konklusjon

Stavanger kommune opprettholder sitt vedtak om å gi Dag Galta løyve til å skremme og felle inntil 10 grågjess i Nordre Rennesøy fuglefredningsområde, fra 26. juli til 15. august 2020 på vilkår.

Løyvet gjaldt alle landbrukseiendommene i verneområdet, men tillatelsen ble administrert av Dag Galta. Dispensasjonen er gitt etter naturmangfoldlovens § 48, jf. fredning av Nordre Rennesøy fuglefredningsområde §§ III, IV-2. Stavanger kommune opprettholder med dette det innvilgede vedtaket i saken.

I det følgende vil vi vurdere søknaden etter viltforskriften.

Vurdering etter § 3-3 viltforskriften

a) Skaden er eller kan bli av vesentlig økonomisk betydning.

De aktuelle eiendommene har hatt skadebeitende grågjess over mange år. Kommunen er godt kjent med at mye gjess slår seg ned og beiter i store flokker, og ser det som godt dokumentert at grågjess gjør skade på grasavling i det aktuelle området. Det økonomiske omfanget kan være betydelig. Når fuglene først etablerer seg i området så vokser flokkene raskt i størrelse og skadene på grasavling blir store.

Det er to perioder hvor landbruket har særlig problem med skadebeitende grågås, dette er om våren når gresset er i vekst, og beiting av gjess reduserer første innhøsting av gress. Tilsvarende kommer flokker av gjess inn på engene om sommeren etter myting før fuglene trekker sørover. Landbruksinteressene innen verneområdet er store med både melk og kjøttproduksjon. Skadebeiting kan erfaringsvis raskt få et stort omfang, og som kompensasjon må bonden kjøpe fôr, levere mindre melk eller redusere besetningen.

b) Skadeforebyggende tiltak er i rimelig utstrekning forsøkt, vurdert ut fra hvilke verdier som skal beskyttes og kostnadene ved alternative tiltak.

Skremmetiltak i det aktuelle området utføres jevnlig. Det er forsøkt med hyppig jaging med firehjuling/ATV, oppsett av skremslar, skyting i luften, gjerding mot sjø etc. Flere av områdene hvor det erfaringsvis blir skadebeiting ligger så langt fra sjø at oppsett av gjerde er uaktuelt og fuglene flyr inn til markene. Fra hele kommunen er det over flere år erfart at felling av en eller to gjess straks eller kort tid etter at gåseflokkene starter å beite på grasengene kombinert med andre skremmetiltak har hatt en svært god virkning for å

forhindre gåseflokkene i å etablere seg på markene. Dersom gåseflokkene først får etablert seg i et område (få ro og kan komme tilbake og beite gang etter gang) blir skadene raskt omfattende og det er vanskelig å jage fuglene bort for å hindre skade. Skremming uten skadefelling gjør at fuglene kommer tilbake innen kort tid. Over flere år er det erfart at en kombinasjon av skadefelling av noen få individ og skremmetiltak er den mest effektive metoden for å begrense beiteskadene i disse områdene. Fuglene velger da å beite i andre områder enn på dyrket mark hvor det ikke bli økonomiske skader. Disse erfaringene sammenfaller med samtlige kommuner i Rogaland som har beiteskader på landbruk av grågås.

c) Uttaket rettes mot skadegjørende individ.

Skadefelling rettes mot skadegjørende individ på dyrket mark. Flokker av grågås som beiter på dyrket mark påfører som tidligere nevnt økonomisk skade på avlingen, og felling av en eller to skadebeitende fugler innen rammer av dispensasjonen vil ramme skadegjørende individ.

d) Uttaket er egnet til å stanse eller vesentlig begrense skadesituasjonen.

Erfaringsmessig har det vist seg at det mest effektive tiltaket er skremming kombinert med skadefelling av fugl i flokk for å begrense skade på avlingen. Skadefelling er ikke gitt som bestandsregulerende tiltak, men for å hindre skade på avlinger.

e) Uttaket ikke truer bestandens overlevelse.

Grågås har en svært stor bestand i hele regionen, og bestanden vokser både i størrelse og etablerer seg i stadig nye områder. Bestandsveksten av grågås de siste 30 årene er godt dokumentert gjennom telling av hekkende og ikke-hekkende fugler. Flytetelling av grågås som ble gjennomført 22. og 23. juni 2021 i kommunene Stavanger, Kvitsøy, Sola, Klepp og Vindafjord dokumenterte nesten 3100 individer av mytende grågjess som kun gjenspeiler den ikke-hekkende delen av bestanden. Dette er nær en dobling fra 2013. I tillegg kommer den hekkende delen av bestanden som estimeres til å være like stor eller noe større enn den ikke hekkende bestanden. Det er vurdert at skremming og skadefelling på inntil 10 individ ikke vil påvirke bestanden.

Konklusjon - viltforskriften

Stavanger kommune opprettholder løyvet til skadefelling av inntil 10 grågjess med hjemmel i viltforskriften på vilkår.

Kommentarer til anførsler i klagen fra NOAH

Fellingsperiode innenfor yngletiden for gjess

I behandling av søknaden er forhold til generell yngletidsfredning vurdert. Dispensasjonen til skadefelling sammenfaller med lokal forskrift om tidlig jakt. Hekkeperioden er over for de fleste gjess på dette tidspunkt. De få hekkende parene som fortsatt har unger som ikke er flyvedyktige opptre i familiegrupper med ungene og beveger seg på sjøen. Disse vil ikke opptre i flokk og kan ikke fly inn på dyrket mark som ligger langt fra sjø. Det er presisert ovenfor søker at skadefelling gjelder fugler som opptre i flokk i det aktuelle tidsrommet fordi hekkende fugl vanligvis opptre parvis i denne perioden.

Skade av vesentlig økonomisk betydning

Etter viltforskriftens §3-3 er et av vilkårene for skadefelling at «skaden er eller kan bli av vesentlig økonomisk betydning». Dette er utdypet under vurderinger etter viltforskriftens §3-3 a. Vår vurdering er at beitetrykket som de store flokkene med grågås utøver i det aktuelle området vil kunne være av stor økonomisk betydning dersom det ikke iverksettes tiltak for å begrense skaden. Vi støtter oss til faglige vurderinger gjort av forvaltningen og erfaringsbasert kunnskap dokumentert over flere år i denne vurderingen.

Undersøkelse om skadefelling

I NOAHs klage vises det til en undersøkelse (Andersen, Gørli Elida Bruun. *Interaksjon mellom gjess og landbruk i Vestfold*; skadefelling eller jaging for å redusere beiteskader?, 2016) hvor det kommer fram at skadefelling har liten effekt og at det ikke er signifikant forskjell mellom skadefelling og skremming. Vi mener at undersøkelsen er feilsitert og ikke støtter denne påstanden. Undersøkelsen til Andersen viser at kombinasjonen av skadefelling og skremming har best effekt. Samtidig viser all erfaring med grågås at arten er svært tilpasningsdyktig og at ulike metoder har svært ulik effekt avheng av hvor det er og tid på året.

Skadefelling av noen få individ straks flokkene ankommer dyrket mark kombinert med skremming er det mest effektive tiltaket for å hindre skade. Dette er en unison erfaring som alle gårdbrukere har over hele Ryfylket og i nabokommunene for øvrig.

Ta kontakt om dere ønsker ytterligere informasjon i saken. Vi vil igjen beklage den lange saksbehandlingstiden hos oss.

Med hilsen

Katarina Lütcherath
kst. seksjonssjef park og natur

Vegard Ankarstrand
saksbehandler

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur